

Farmi Nummela Oy

Lausunto ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta Sikala-, broilerkasvattamo-, biokaasulaitos- ja lannoitevalmistushanke

Farmi Nummela Oy on 24.3.2010 toimittanut Lounais-Suomen ympäristökeskukselle ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukaista yhteysviranomaisen lausuntoa varten ympäristövaikutusten arviointiohjelman, joka koskee sikala-, broilerkasvattamo-, biokaasulaitos- ja lannoitevalmistushanketta Kosken TI kunnassa.

ARVIOINTIOHJELMASSA KUVATUT HANKETIEDOT JA YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELY

Hankkeen nimi

Sikala-, broilerkasvattamo-, biokaasulaitos- ja lannoitevalmistushanke

Hankkeesta vastaava

Farmi Nummela Oy
Penninkulmantie 518
31500 Koski TI

YVA-Konsultti

Watrec Oy
Wahreninkatu 11
30100 Forssa

Ympäristövaikutusten arviointimenettely

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä samalla lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun asetuksen 6 §:n hankeluettelon 1 a) ja b) kohdan perusteella hankkeeseen tulee soveltaa ympäristövaikutusten arviointimenettelyä. Yhteysviranomaisena toimii Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

YVA-menettelyssä tarkoitus on, että selvitetään ne asiat ja vaikutukset, jotka hankkeessa ja sen ympäristössä ovat merkittäviä hankkeen suunnittelun ja päätöksenteon kannalta ja joita eri tahot pitävät tärkeinä. Ympäristövaikutusten arviointiohjelman tavoitteena on esittää tiedot hankkeesta ja sen ympäristövaikutuksista kokonaisuutena sekä siitä, miten hankkeen ja sen vaihtoehtojen ympäristövaikutukset selvitetään ja arvioidaan.

Yhteysviranomaisen lausunnossa tarkastellaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa asetuksessa esitettyjen arviointiohjelman sisällöllisten vaatimusten toteutumista.

Arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon perusteella hankkeesta vastaava laatii ympäristövaikutusten arviointiselostuksen. Arviointiselostus ja yhteysviranomaisen siitä antama lausunto tulee liittää aikanaan lupahakemusasiakirjoihin.

Hankkeen edellyttämät luvat ja päätökset

Arviointiohjelman mukaan hanke edellyttää ympäristönsuojelulain mukaista ympäristölupaa Etelä-Suomen aluehallintovirastolta. Rakentaminen edellyttää maankäyttö- ja rakennuslain mukaista rakennuslupaa ja siihen liittyvää suunnittelutarveharkintaa kunnan rakennusvalvontaviranomaiselta. Biokaasulaitoksen osalta kaasun siirtoputki tarvitsee maakaasuasetuksen mukaan Turvatekniikan keskuksen luvan.

Hanke, sen tarkoitus ja sijainti

Hankkeen tavoitteena on toteuttaa Kosken TI kuntaan Penninkulman kylään 500 000 broilerin kasvattamo ja Isosorvaston kylään 32 000 lihasian sikala, 20 000 sian välikasvattamo, 4 000 sian emakkosikala, 135 000 tonnin vuosikapasiteetin biokaasulaitos ja lannoitevalmistuslaitos, jotka takaavat volyymiltaan riittävän suurena yksikkönä kilpailukyvyyn säilymisen ja turvaavat elinkeinonharjoittamisen tulevaisuuden. Arviointiohjelman mukaan nykyiset eläinsuojat eivät tulevaisuudessa ole riittävän kokoisia kilpailukyvyyn säilyttämiseen.

Broilerikasvattamotoimintaa on harjoitettu vuodesta 2008 lähtien ja sikalatoimintaa vuodesta 2004 alkaen..

Nykyinen broilerikasvattamotoiminta sijaitsee Kosken TI kunnan Penninkulman kylässä kiinteistöllä Huttula RN:o 7:7. Toiminta sijoittuu Nummeloiden pihapiiriin, jossa sijaitsevat kasvattamoiden lisäksi lämpökattila, sähkökeskus, viljan kuivuri ja varastorakennuksia. Nykyinen lihasikala sijaitsee noin 3,5 kilometrin päässä kaakossa Isosorvaston kylässä tilalla Niittylä RN:o 9:11.

Realistinen sijoituspaikkavaihtoehto broilerikasvattamoiden laajennukselle on nykyisten kasvattamoiden välittömässä läheisyydessä. Lihasikalan laajennus on tarkoitus sijoittaa nykyisen lihasikalan yhteyteen. Samaan yhteyteen on tarkoitus rakentaa myös välikasvattamo, emakkosikala, biokaasulaitos ja lannoitevalmistuslaitos.

Biokaasulaitoksessa tuotetaan uusiutuvaa energiaa ja luonnonmukaisia lannoitetuotteita samalla vähentäen merkittävästi toiminnasta aiheutuvia hajuhaittoja. Erillisessä lannoitevalmistuslaitoksessa raakalietettä tai mädätettä voidaan edelleen jalostaa kuivalannoitteeksi

Toiminnot rakennetaan pyrkien ottamaan huomioon parhaan käytettävissä olevan tekniikan (BAT = Best Available Techniques) mukaiset ratkaisut liittyen eläinsuojien, biokaasulaitoksen ja lannoitevalmistuksen tekniseen toteutukseen ja ympäristökysymyksiin. Laajennuksilla pyritään logistisesti tehokkaan eläinkestittymän muodostamiseen, jolloin myös ympäristön kannalta parhaat ratkaisut (BEP = Best Environmental Practise) ovat paremmin toteutettavissa.

Broilerikasvattamoiden lihantuotanto on maksimivaihtoehdossa 4 200 tonnia vuodessa ja lihasikalan noin 11 200 tonnia sianlihaa vuodessa. Emakkosikala tuottaa laajimmassa vaihtoehdossa noin 96 000 porsasta vuodessa sekä noin 440 tonnia teuraslihaa

vuodessa. Välikasvattamossa kasvatetaan laajimmillaan noin 96 000 porsasta lihasiaksi vuodessa.

Liikenne hankealueelle kulkee pääosin valtatieltä 10 Penninkulmantietä ja Sorvastontietä pitkin.

Hankealue on Kosken TI yleiskaavassa maa- ja metsätalousaluetta. Hankkeen toteutamisalue on savipohjaista peltomaata ja moreenipohjaista metsämaata. Hankealue ei sijaitse pohjavesialueella. Lähin pohjavesialue on lähimmillään alle kilometrin etäisyydellä hankkeesta. Hankkeen välittömässä läheisyydessä ei ole luonnonsuojelullisesti merkittäviä kohteita. Lähin Natura-kohde on noin kahden kilometrin etäisyydellä broilerkasvattamoista oleva Eksyssuo sekä Huhmassuon keskiosan ja Mäkisuon luonnonsuojelualueet. Hankealueella ei ole merkittäviä maisema- tai muita kulttuurihistoriallisia arvoja.

Hankkeen toteuttaminen tapahtuu vaiheittain. Rakentamisvaiheeseen on tarkoitus päästä, kun tarvittavat luvat on myönnetty. Aikataulua ei tältä osin ole esitetty.

Vaihtoehdot

YVA-menettelyssä arvioidaan seuraavat vaihtoehdot:

VE 0: Nykyinen toiminta jatkuu (2 996 lihasikaa ja 120 000 broileria). Lanta levitetään omille sekä sopimuspelloille.

VE1: Lihasikala laajennetaan 16 000 sian sikalaksi, rakennetaan uusi 2 000 emakon sikala sekä 10 000 sian välikasvattamo, broilerimäärä kasvatetaan 250 000:een. Lanta levitetään omille sekä sopimuspelloille.

VE2: Eläinmäärät ovat samat kuin vaihtoehdossa VE1, mutta lanta käsitellään sikaloiden yhteyteen rakennettavassa 67 500 tonnin biokaasulaitoksessa. Määdte jatkojalostetaan lannoitejakeiksi ja biokaasusta tuotetaan joko sähköä ja lämpöä, liikennepolttoainetta, se syötetään maakaasuverkkoon tai johdetaan putkella broilerikasvattamoille. Biokaasulaitoksella voidaan käsitellä myös muuta lähialueen biohajoavaa materiaalia kuten peltobiomassaa.

VE3: Lihasikala laajennetaan 32 000 sian sikalaksi, rakennetaan uusi 4 000 emakon sikala ja 20 000 sian välikasvattamo, broilerimäärä kasvatetaan 500 000:een. Lanta käsitellään sikaloiden yhteyteen rakennettavassa 135 000 tonnin biokaasulaitoksessa. Muuten toimitaan kuten vaihtoehdossa VE2.

Arviointimenettelyn yhdistäminen muiden lakien mukaisiin menettelyihin

Arviointimenettelyä ei ole yhdistetty muiden lakien mukaisiin menettelyihin.

Arvioitavat ympäristövaikutukset ja arviointimenetelmät

Hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä tarkastellaan YVA-lain 2 §:n edellyttämiä vaikutuksia ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen, maaperään, veteen, ilmaan, ilmastoon, kasvillisuuteen, eliöihin ja luonnon monimuotoisuuteen, yhdyskuntarakenteeseen, rakennuksiin, maisemaan, kaupunkikuvaan ja

kulttuuriperintöön, luonnonvarojen hyödyntämiseen sekä edellä mainittujen tekijöiden keskinäisiin vuorovaikutussuhteisiin.

Hankkeen vaikutuksissa tarkastelukohteina ovat erityisesti

- hajuvaikutukset
- liikennevaikutukset
- meluvaikutukset
- vaikutukset maaperään, pohjaveteen ja pintaveteen
- vaikutukset ilmanlaatuun, luontoon ja luonnon monimuotoisuuteen
- vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen, maisemaan ja kulttuuriperintöön
- sosiaaliset vaikutukset ja terveysvaikutukset
- rakentamisen aikaiset vaikutukset
- toiminnan aikaiset riskit ja ympäristöonnettomuudet

Hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnissa keskitytään merkittävimpiin vaikutuksiin. Vaikutusten arviointi perustuu mm. ympäristön nykytilan selvityksiin ja arvioihin, laskennallisiin energia- ja päästöskenaarioihin, matemaattiseen hajumallinnukseen, asiantuntijoiden vaikutusarvioihin, kirjallisuuteen, tiedotustilaisuuksissa saatavaan tietoon ja tiedon analysointiin sekä arviointimenettelyn aikana annettavista lausunnoista ja mielipiteistä saatavaan informaatioon.

Hankkeen suunnittelu etenee ympäristövaikutusten arviointiprosessin aikana ja suunnittelussa esille tulevat havainnot pyritään hyödyntämään arvioinnissa.

ARVIOINTIOHJELMASTA TIEDOTTAMINEN JA KUULEMINEN

Arviointiohjelman vireilläolosta on kuulutettu ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain ja asetuksen mukaisesti Kosken TI kunnan ja Loimaan kaupungin ilmoitustaululla. Arviointiohjelma on pidetty nähtävänä Kosken TI kunnanvirastossa ja kirjastossa sekä Loimaan kaupunginvirastossa ja pääkirjastossa 7.4.–18.5.2010 välisen ajan ja siitä on pyydetty em. kuntien sekä muiden keskeisten viranomaisten lausunnot. Kuulutus arviointiohjelman nähtävänä olosta on julkaistu lehdessä Auranmaan Viikkolehti. Arviointiohjelmaa esittelevä yleisötilaisuus on pidetty 14.4.2010 Kosken TI kunnanvaltuustosalissa.

YHTEENVETO ESITETYISTÄ LAUSUNNOISTA JA MIELIPITEISTÄ

Lausuntoja on annettu 10 kpl. Mielipiteitä on esitetty 44 kpl. Lausunnot ja mielipiteet on lähetetty hankkeesta vastaavan käyttöön 26.5.2010. Yhteenvedossa tuodaan esille lausuntojen ja mielipiteiden keskeisin sisältö.

Lausunnot

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira toteaa, että YVA-ohjelmassa kuvatusista toiminnaista Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1774/2002 (sivutuoteasetus) piiriin kuuluvat kuolleiden eläimien polttaminen sekä lannan käsittely ja käyttö. Lannoitevalmistelaki koskee lannan käyttöä lannoitevalmistelaitosten valmistuksessa sekä lannoitevalmistelaitosten käyttöä. YVA-ohjelmassa on huomioitu keskeiset lannoitevalmistelaitosten ja sivutuoteasetuksen lannan käsittelylle ja käytölle asettamat vaatimukset.

Lannan käsittelyn ja käytön osalta Eviralla ei ole lausuttavaa esitettyyn ympäristövaikutusten arviointiohjelmaan. Tilalla kuolleiden eläinten raatojen hävittäminen polttamalla tilalla sijaitsevassa polttolaitoksessa on sallittua, mikäli polttolaitos täyttää kyseisen asetuksen 12 artiklan ja liitteen IV mukaiset vaatimukset ja on asianomaisen valvontaviranomaisen hyväksymä. Asetus jakaa polttolaitokset pienen ja suuren kapasiteetin laitoiksi sen mukaan, onko laitteen polttoteho alle vai yli 50 kg sivutuotetta tunnissa. Arviointiohjelman mukaan nykyistä polttolaitosta tullaan suurentamaan, jotta kapasiteetti vastaisi tulevaa tarvetta. Näin ollen jouduttaneen siirtymään suuren kapasiteetin polttolaitoksen käyttöön, jolle sivutuoteasetus asettaa lisävaatimuksia. Arviointiohjelman mukaan kuolleiden eläinten raadot tullaan ennen polttoprosessia murskaamaan pienempään ja paremmin palavaan palakokoon. Toimijan tulee esittää tarkka selvitys raatojen murskaamisesta, jotta voidaan arvioida toiminnan hygieenisuus ja turvallisuus. Lisäksi on selvitetävä, voidaanko murskattuja ruhoja polttaa sivutuoteasetuksen mukaisesti hyväksytyssä polttolaitoksessa vai onko toimintaan sovellettava jätteenpolttoasetusta. Evira katsoo lisäksi, että toimijan tulisi liittää omavalvonnan kuvaukseensa toimintaohje, jossa esitetään käytännöt varmistaa sivutuotteiden käsittelyn ja hävittämisen vaarattomuus työntekijöille ja ympäristölle tapauksissa, jossa tilalla on eläintautiepäily tai todettu tauti. Arvioitaessa toimintaan liittyviä riskejä tulisi kiinnittää huomioita sivutuotteiden käsittelyn turvallisuuteen eläintautien leviämiskannalta. Suuria yksiköitä suunniteltaessa tulee ottaa huomioon ne vaikutukset, joilla mahdollisen eläintaudin löytymisestä tilalle tai lähiympäristölle on sekä varautua tähän ennakolta. Huomioitava on myös kivi- ja rehujen suojaaminen, eläinten käsittelytilojen riittävyys sekä eläimiä koskevat hyvinvointisäädökset.

Lounais-Suomen aluehallintovirasto käsittelee lausunnossaan terveydellisten ja sosiaalisten vaikutusten arviointia hankkeessa. Ohjelmassa todetaan, että hajun leviämisen alueet kuvataan kartalla. Kartalla on hyvä olla näkyvissä myös alueen asutus ja muut mahdollisesti häiriintyvät kohteet. Sosiaalisia vaikutuksia ja terveysvaikutuksia aiotaan ohjelman mukaan arvioida pääasiassa ohjelmasta saatavien viranomaislausuntojen ja mielipiteiden sekä yleisötilaisuuksista saatavan tiedon perusteella. Aluehallintovirasto pitää asukaskyselyn toteuttamista sekä vakinaisten että vapaa-ajan asukkaiden keskuudessa erittäin tärkeänä. Hankkeen riskejä arvioitaessa tulisi ottaa huomioon myös mahdolliset poikkeustilanteet, niiden vaikutukset ja haitallisten vaikutusten vähentämiskeinot.

Kosken TI kunnan kunnanhallitus pitää arviointiohjelmaa lain mukaisena. Vaikutusalueen raja-alue tulee kattaa esitetyn ympäristöön kohdistuvien välittömien vaikutusten arvioinnin vähintään kahden kilometrin etäisyydeltä kaikista suunnitelluista laitoista ja rakennuksista. Ympäristövaikutusten arvioinnin tulisi kattaa välittömien vaikutusten alueella ennen kaikkea hajuhaitan vaikutukset asumiseen, asuinkiinteistöjen arvoon sekä mahdollisten haittojen korvaamiseen. Asumiselle ei saa tulla nykyistä enempää hajuhaittoja, vaan uusrakentamisella ja esitetyillä lannankäsittelytavoilla tulee haittoja nykyisestääänkin vähentää. Hankkeen välittömällä vaikutusalueella on tehtävä pohjaveden kaivokartoitus. Arvioinnissa tulee kiinnittää huomiota myös esitettyjen lannankäsittelyjärjestelmien ja tuotantolaitosten toteuttamisen aikatauluttamisen vaikutuksiin. Mahdollisen toteutuksen aikataulutus tulee sopeuttaa sellaiseksi, että se minimoi haittojen syntymisen. Ympäristövaikutusten arvioinnissa tulee ottaa kantaa alueen maankäytön suunnittelun tarpeisiin. Kunnanhallitus edellyttää viitta myös kunnan eri viranomais- kunnanhallitukselle antamien lausuntojen huomioon ottamista. Kunnanhallitus korostaa, että se ei ota lausunnollaan kantaa itse hankkeiden mahdollisiin tuleviin ympäristölupakäsittelyihin tai hankkeiden toteuttamiseen, vaan lausunto kattaa ainoastaan kannanoton ympäristövaikutusten arviointisuunnitelmaan. **Kosken TI rakennuslautakunnan** mielestä toiminta siinä laajuudessa, mitä se vaihtoehtojen 2 ja 3 mukaan voi olla, edellyttää alueiden kaavoittamista. Kaavoissa on selvitetävä tulevan toiminnan sijainnit, tiestöt, mahdolliset asuinkiinteistöt ja niiden jätteenhuolto sekä vedenhankinta kokonaisu-

nessaan. Ympäristölle aiheutuvia haittoja tulee tarkastella laajemmalla alueella kuin arviointiohjelmassa esitetään. **Tekninen lautakunta** kiinnittää huomiota vedenhankinnan vaikutuksiin; pohjaveden laatuun ja pohjaveden riittävyys. Lautakunta toteaa, ettei kunnan vesijohtoverkostosta voida tällä hetkellä toimittaa merkittävää määrää lisävetä, koska Santion vedenottamon vedenottolupa on 500 m³/vrk ja verkoston mitoitus ei ole riittävä. Jätehuollon toimivuutta ja haittoja arvioitaessa tulee huomioida kaikki mahdolliset asumisviihtyvyyteen ja ympäristöterveyteen vaikuttavat seikat. **Sosiaalilautakunta** pitää tärkeänä, että hankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa arvioidaan myös hankkeen vaikutuksia kunnan sosiaaliseen ympäristöön sekä väestön terveyteen. Ulkomaisen työvoiman, joka mahdollisesti tulisi Baltiasta ja Venäjältä, sopeutumista/koutoutumista pieneen maalaiskuntaan tulee arvioida; ei vain maahanmuuttajien kannalta, vaan myös kantaväestön kannalta ja ottaa huomioon sosiaali- ja terveyspalveluiden tarve ja kustannusvaikutukset palveluiden järjestelyistä. Hankkeen vaikutukset kunnan työllisyys tilanteeseen tulee myös arvioida.

Liedon kunta / ympäristöterveydenhuolto pitää tärkeänä hankkeen terveysvaikutusten kannalta karjasuojien ilmanvaihtoa ja hajun leviämisen estämistä sekä riskien hallintaan. Lannan peltolevityksessä talousvesikaivot eivät saa likaantua eikä pohjavesi pilaantua. Tilalla tapahtuva raatojen käsittelyn lisääntyminen tulee ottaa huomioon lupaharkinnassa. Eläinsuojelullisten näkökohtien toteuttaminen edellyttää myös valmiuksia virikemateriaalin kuljettamiseen, varastointiin ja jakeluun. Lannankäsittelyssä biokaasulaitos vähentää hajuhaittaa. Mikäli biokaasulaitos ei toteudu, tulisi lannan käsittelylle olla vaihtoehtoinen suunnitelma.

Loimaan kaupungin ympäristösihteeri toteaa, että vaihtoehdoissa ei ole esitetty mahdollista toimintojen sijoittumista etäämmälle asutuksesta. Lähimmät asuinrakennukset ovat hyvin lähellä, 200 m ja 400 m nykyisestä broilerikasvattamosta ja sikalasta. Asukaskysely tulisi toteuttaa samalla alueella, jossa ympäristön herkat ja häiriintyvät luontokohteet kartoitetaan noin seitsemän kilometrin säteellä. Vedentarve- ja riittävyys tulisi selvittää tarkemmin. VE3:ssa vedenkulutus broilerikasvattamoilla on n. 150 m³/vrk ja sikalassa on n. 288 m³/vrk. Arviot lähimpien pohjavesialueiden muodostuvan pohjaveden määrästä ovat 800 m³/vrk, 500 m³/vrk ja 1000 m³/vrk. On selvittävää, onko realistista ottaa vettä täydennyksenä kunnan vesijohtoverkosta, kun porakaivovesi ei riitä. Alueen muita kotieläintuotantotiloja (mahdollisia yhteisvaikutuksia) ei ole kartoitettu. Arviointiselostuksessa on esitettävä, riittääkö peltoala kohtuullisella etäisyydellä lannanlevitykseen VE1:ssä.

Museovirasto ilmoittaa, että maakuntamuseo toimii lausunnonantajana tässä hankkeessa.

Turvatekniikan keskus esittää, että onnettomuustilanteiden osalta otetaan huomioon myös muut kuin päästöt, esim. räjähdykset ja painevaikutukset.

Varsinais-Suomen liitolla ei ole huomautettavaa.

Varsinais-Suomen maakuntamuseolla ei ole huomautettavaa.

Loimaan kaupungin vesihuoltoliikelaitos toteaa, että Farmi Nummela Oy:n Loimaan kaupungin vesihuoltoliikelaitoksen verkosta ottama vesimäärä on viime vuosina ollut 150 – 800 m³/vuosi. Vesi on peräisin Uotilan vedenottamosta. Arviointiohjelmassa mainitun tarvittavan vesimäärän täydennyksen osalta lienee todennäköistä, että vesi otetaan sikalatoiminnan osalta Kosken TI vesijohtoverkosta ja broilerikasvattamotoimintaan Loimaan kaupungin vesihuoltoliikelaitoksen vesijohtoverkosta. Uotilan vedenottamosta otetaan tällä hetkellä sille myönnetyn luvan mukainen enimmäismäärä eikä vedenottoa ole mahdollista laajentaa arvioitavan toiminnan lisätarpeisiin. Oletettavasti hanke ei

etäisyytensä vuoksi vaikuta Uotilan pohjavedenottamoon, joskin oman pohjavedenotamon rakentaminen on otettava huomioon pohjavesialueiden välillä. Farmi Nummelan kiinteistön oman kaivon verkosto ei saa olla yhteydessä kunnalliseen vesihuoltoverkoston. Erillisen varmuusvesisäiliön tarve on selvitettävä. Vesihuoltolaitos ei voi taata teollisuustoimintaan verrattavan kotieläintuotannon veden saantia kaikissa tapauksissa.

Mielipiteet

A toteaa 20 vuoden aikana moitteettoman ympäristön muuttuneen Farmi Nummelan toiminnan alettua. Pohjavedet ovat alentuneet. Metsä ja liito-oravien haavikko ovat alkaneet kuivua. Nykyinen toiminta aiheuttaa sietämätöntä haittaa ja on ympäristölupaan vastaista; raadot lojuvat peittämättöminä sikalan seinustoilla päiväkausia, broilerkasvatamon lantala ei ole käytössä. Hän vastustaa hanketta.

B ei halua maaseudun rauhaan tehtaita, jotka pilaavat täysin laajankin alueen elämis- ja asumismahdollisuudet. Alueelle ei muuta uusia asukkaita. Farmi Nummela Oy:llä on nyt jo muita lähialueella asuvia/liikkuvia häiritsevää toimintaa, mm. suuria työkoneita. Rekaliikenne vaarantaa turvallisuuden teillä. Tehotuotanto ja yleensäkin eläimen kasvatus ihmisen ruoaksi ei koskaan ole ekologista. Biokaasulaitos 100%:sti toimivana on hyvä idea, mutta jos riskit epäonnistumisesta ovat olemassa, ei tule edes yrittää tämänkaltaista toimintaa. Eksyssuo on liian lähellä ja hajuhaitat kulkeutuvat sinnekin saakka. Maaseudun täytyy saada pysyä maaseutuna.

C ja D vastustavat hanketta. Laaja hanke pitäisi sijoittaa asumattomalle alueelle. Hankkeen ympäristö- ja muut vaikutukset ovat valtavat. Tiestö ei kestä nykyistäkään tilan liikennettä. Hanke vaatisi melkoisia panostuksia pelkästään tiestöön. Hajuhaitat ovat suuret naapurustolle ja lähiseudulle. Alueen pohjavesivarannot eivät riitä kattamaan veden tarvetta. Kiinteistöjen arvot laskevat pysyvästi useiden kilometrien säteellä tuotantolaitoksista. Hanke vaikuttaa myös negatiivisesti koko kunnan ja seudun muuttoliikkeeseen sekä koko maaseudun ja kotieläintuotannon imagoon. Näin suuri hanke vaikuttaa myös lihamarkkinoihin, tuottajahintoihin ja perheviljelmien elinkelpoisuuteen. Ulkomaalaisten suuri määrä voi aiheuttaa levottomuutta lähiseudulla. Lapsemme tulee saada varttua jatkossakin turvallisessa ja puhtaassa ympäristössä. Hankkeelle ei pidä myöntää ympäristölupaa, vaan on tehtävä selvä raja perheviljelmäpohjaisen maatalouden ja tehotuotannon välille.

E pitää hankesuunnitelmia suhteettomina ja suuruudenhulluina. Farmi Nummelalla on jo nyt yhdelle perheelle toimeentulon kannalta riittävät tuotantolaitokset Penninkulmalla. Eläinten tehdastuotanto ei edusta eettisesti tuotettua ruokaa, luomuruokaa ja lähiruokaa. Suuret yksiköt ovat myös hyvin haavoittuvia vahingon sattuessa. Pienet toimijat katoavat, koska eivät ole yhtä "tehokkaita". Suuret laatikkomaiset rakennukset pienessä maalaismaisemassa ovat todellinen esteettinen haitta. Hajuhaitat ovat myös väistämättömiä. Liikenne, melu ja pölyhaitta lisääntyy. Kiinteistöjen arvo laskee.

F ja G vapaa-ajan asunnoksi suunniteltu tila sijoittuu noin 1,5 km päähän Farmi Nummelasta. He toivovat, että arvioinnissa huomioidaan vaikutukset lammen veden käyttöön ja veden korkeuteen sekä asumisviihtyvyyteen, mm. hajuhaittaan. Hankkeen mahdolliset muut vaikutukset tilaan tulisi selvittää.

H ja I katsovat, että jo nykyinen toiminta sijoittuu liian lähelle asutusta ja aiheuttaa kohututonta haittaa. Myönnetty lupa on ollut virheellinen ratkaisu. Nykyistä toimintaa tulee kehittää siten, ettei ympäristö ja asukkaat kärsi. Suunniteltu toiminta muuttaa maaseutuympäristön teollisuusalueeksi. He pitävät perhepohjaista maaseutuyrittämistä hyvänä, mutta vastustavat suunniteltua teollista hanketta.

J ja K vastustavat hanketta. Tehdasmainen tuotanto ei mahdollista eläinten inhimillistä hoitoa. Hajuhaitta on jatkuvaa. Tiestö ei kestä jatkuvaa kuorma-autorallia. Hanke aiheuttaa maisemahaittaa. Veden kulutus on valtava. Hanke vie tuotantomahdollisuuden perheyryksiltä. Hankkeen riskit ovat suuria. Hankkeen valmistuttua nykyinen isäntä on eläkkeellä.

L yhdessä 617 muun henkilön kanssa vastustaa hankkeen toteuttamista. Olemassa oleva toiminta on terveydelle haitallista pienhiukkasten, savukaasujen ja hajun vuoksi. He vaativat, että myönnettyjen lupien ehtoja noudatetaan ja seurataan sanktioiden uhallä.

M pitää hanketta teollisuuslaitoksena, joka ei kuulu tavalliselle maa- ja metsätalousvaltaiselle alueelle. Vaikutusalueen ja arvioinnin tulee kattaa esitettyä laajempi alue. Tiestö heikkenee, kiinteistöjen arvot laskevat ja savuhaitta sekä pienhiukkaset laskeutuvat laajalle alueelle.

N ja O kritisoivat nykyistä toimintaa ja sen lupamenettelyn toteuttamista. Ympäristövaikutusten arviointimenettely on kierretty aiemmissa hankkeissa. Toiminnassa ei noudateta niille myönnettyjä lupia. Asumisviihtyvyys on kärsinyt ja kiinteistöjen arvo laskenut. He vastustavat laajentamissuunnitelmia. Raskas liikenne on riskialtista. Haju-, savu- ja pienhiukkashaitat ovat terveyshaitta. Pohjavesivarat Hevonlinnan harjussa ovat vähentyneet eivätkä riitä sikatehtaiden tarpeisiin. Kuntien velvollisuus on toimittaa vettä asukkaalleen. Jätevesimäärät ovat kohtuuttomia pienen kunnan puhdistamolle. Lietekuljetukset lisääntyvät. Raatojen poltto lisääntyy ja aiheuttaa haittaa asutuksen keskellä. Eläimet kärsivät ja eläintautiriski kasvaa. Asiakkaat vaativat luomulihaa. YVA-menettelyä tulee edellyttää myös aikaisemmalta toiminnalta sekä myös lupien noudattamista sanktioiden uhallä. Farmi Nummelan tapa hankkia lisämaata ei täytä hyvän kauppatavan ehtoja. Alueella on useita kuntaan veronsa maksaneita sikaloita, joiden toiminta jatkuu sukupolven vaihtuessa ja maaseutu pysyy elävänä. Eläintehtaan toteutuessa omasta kodistaan on haittojen vuoksi pakko lähteä.

P ja Q vastustavat hanketta ja ovat samaa mieltä kuin Mauri Rauhala. Nykyinenkin toiminta on keskimääräistä suurempaa. Hajuhaittaa tulee lannan käsittelystä ja raatojen poltosta. Sikamäärän lisääntyessä haitatkin kasvavat. Polttolaitoksen hajuhaitta on sieämätön. Pyykkiä ei voi kuivattaa ulkona eikä ikkunaa pitää auki. Kesäinen ajanvietto pihapiirissä on nykyisellään unohdettava ja kiinteistön arvo laskee.

R ja S ilmoittavat nykyisen toiminnan olevan riittävän laajaa ja aiheuttavan jo nyt riittävästi haju- ja meluhaittaa. Laajennushankkeen myötä asuminen 400-500 metrin etäisyydellä ei ole mielekästä. He tiedustelevat, onko tutkittu suuren eläinmäärän ihmiselle aiheuttamaa tautiriskiä. Ainakin mielenrauha rikkoontuu. Eläinten asiallinen kohtelu suursikalassa ja broilerikasvattamossa epäilyttää. Kuolleiden eläinten säilytys ja käsittely on olemassa olevan sikalan alueella hoidettu lupamääräysten vastaisesti eikä sitä valvo kukaan. Penninkulmantie ei riitä leveydeltään traktorin ja henkilöauton kohtaamiseen. Liikenteen kasvaessa melu lisääntyy, matkaa pihaltamme on Penninkulmantielle 100 metriä. Kotia ei voi tuulettaa eikä ikkunaa pitää öisin auki. Hajuhaitta suunnitellusta toiminnasta, varsinkin 300-400 metrin päähän sijoittuvasta biokaasulaitoksesta, olisi aivan liian suuri.

T ja U ovat tehneet hankkimassaan koulurakennuksessa suuria peruskorjauksia ja sijoittaneet siihen merkittävän summan rahaa. Kiinteistöä hankittaessa ei ollut tietoa lähiympäristön tulevista hankkeista. Esiteltä hanke näyttää vesittävän kaikki tehdyt investoinnit. Hanke on niin massiivinen, ettei enää voi puhua tavanomaisesta maatalouden harjoittamisesta, vaan teollisuuslaitoksesta. Teollisuuslaitokset sijaitsevat yleensä niille

kaavoitetulla alueella, jossa on tarvittava infrastruktuuri valmiina toisin kuin tässä hankkeessa. Tämän suuruista hanketta ei pitäisi toteuttaa haja-asutusalueelle ilman kaavaa. Penninkulmantiin liikenne on lisääntynyt vuoden 2006 luvuista. Tie on rakennettu saven päälle. Sen perusta ei kestä nykyistä jatkuvaa raskasta liikennettä. Raskas liikenne kuluttaa tietä sekä aiheuttaa melua, tärinää ja pölyä. Tärinän vaikutus näkyy jo nyt talon seinissä halkeamina. Huonokuntoinen paikallistie ei kestä lisääntyvää liikennettä. Hanketta ei voi milloin osin toteuttaa, jos lupaehdoissa ei vaadita hankkeen laajuuden edellyttämää hyvin perustettua tietä ja liikennejärjestelyjä, jossa liikenne ohjataan kohteeseen lyhintä reittiä valtatieltä. Eläinjätteen polttolaitos ja sen käyttö jää arviointiohjelmassa epäselväksi. Nykyinen polttolaitos ei toimi asianmukaisella tavalla lupaehtojen mukaisesti. Laitoksen piippu on niin matala, että savu jää lähiympäristöön. Pahimmillaan oleskelu ulkona on mahdotonta, koska savua ei voi hengittää. Nykyinen tilanne tulee korjata. Hankkeen toteuttamista kokonaisuudessaan 20 -30 vuoden kuluessa ilman tietoa tarkemmasta toteutusaikataulusta ei pidä hyväksyä, sillä lainsäädäntö voi muuttua merkittävästikin toteutusaikana. He pyytävät, että nykyisen toiminnan puutteet korjataan, vaaditaan uuden hankkeen laajuuden edellyttämiä selvityksiä ja järjestelyjä vastaavien ongelmien estämiseksi, realistisen ja päivitetyn selvityksen mm. tienpidosta, edellytetään yksilöityä ympäristöselvitystä sekä aikataulua hankkeen eri vaiheista ja että tätä teollisuushanketta koskevat päätökset tehdään kullekin hankkeen osa-alueelle erikseen, sekä vaaditaan asianmukaisen kaavan hankkeelle suunnitellulle alueelle.

Maatalousyhtymä A katsoo, että Farmi Nummela Oy:n tehotuotantotilaa ei tarvita, nykyinen tuotantomäärä riittää takaamaan perheviljelmällä toimeentulon.

Maatalousyhtymä B toteaa, että hajuhaitat tulevat biokaasulaitoksen jälkeenkin valtavat eikä lähikuntienkaan peltopinta-ala riitä lannan levitykseen. Liikenne lisääntyy ja tavallinen perheautoilija ei pääse kunnolla liikkumaan. Suuryritys vie tuotantomahdollisuuden perheyriyksiltä. Hanke ei työllistä kotimaan väkeä vaan ulkomaalaisia, eivätkä kunnat hyödy tuloista. Hankkeen tarvitsema vesimäärä kuivattaa kohta koko Mellilän harjualueen ja vie veden muilta tuottajilta. Päättäjien tulee puolustaa suomalaista perheviljelmää.

V toteaa, että YVA:ssa ei ole huomioitu eläintautiriskiä. Eläinmäärän tiheys hankkeen alueella on niin suuri, että tautiriski on huomattava ja nykyisten kotieläintilojen turvallisuus eläintautien osalta heikkenee radikaalisti. Kuka on valmis korvaamaan menetykset? Samoin YVA:ssa ei ole otettu huomioon muita kotieläintuottajia taloudellisesta näkökulmasta. Hanke uhkaa lopettaa elinkeinon monelta perheviljelmältä. Tämän hankkeen jälkeen tulevaisuuden suunnittelu lienee muiden tuottajien osalta turhaa. Kosken ja muidenkin lähikuntien alueella on varmasti muitakin tuottajia, jotka haluaisivat laajentaa tuotantoaan tulevaisuudessa siten, että pysyttäisiin vielä perheviljelmissä. Jos tulevassa sikalassa ei sikoja siirrellä turhaan; vain kerran emakkosikalasta lihasikalaa. Herääkin kysymys, miksi YVA:ssa kerrotaan hankkeeseen kuuluvan myös välikasvattamon rakentaminen - eihän sellaista tarvita.

MTK Koski ry katsoo, että ohjelma on oleellisilta osin huomattavan puutteellisesti perusteltu, hankkeen haittatekijöitä vähättelevä ja silkkoihin mielikuviin pohjautuva. Hankkeen tarkoituksena on saavuttaa "riittävä volyymi" maataloustuotannossa, mutta perusteeksi ei ole esitetty kannattavuuslaskelmaa tai talousarviota. Arviointiohjelman ohjausryhmässä tulisi olla mukana yksinomaan ympäristöasioihin keskittyvä asiantuntijaedustaja, esim. valtakunnallisesta ympäristökeskuksesta ja hankkeen taloudellista kannattavuutta ja mielekkyyttä puolueettomasti arvioiva henkilö. Tiedottaminen julkisista tilaisuuksista tulisi olla Auranmaan Viikkolehdeä laajempaa. Suunnitelmaa leimaa häiritsevässä määrin ylimalkaisuus ja asioiden kaunistelu. Keskeisimmät tekniset ratkaisut olisi jo tässä vaiheessa tarkemmin yksilöitävä ja osoitettava että niiden avulla on todella saavutettavissa tavoiteltu lopputulos. Nykyisen toiminnan puutteet, viranomaisten huo-

mautukset ja yrityksen reagointi niihin tulisi avoimesti esittää arvioinnissa. Hankkeelle ei ole esitetty vaihtoehtoisia sijoituspaikkoja eikä niiden harkitsemista seudullisesti tai valtakunnallisesti ole esitetty eikä perusteluja siitä, että Koski TI olisi logistiikaltaan ja haittojen minimoinnin kannalta paras mahdollinen sijoituspaikka. YVAan tulisi sisältyä kokonaisvaltainen ja puolueeton arviointi erilaisista sijoittumisvaihtoehdoista. Lannan varastointi ja käyttö tulee perusteellisesti selvittää, mm. biokaasu- ja lannoitevalmistusteknologian toimivuus ja varasuunnitelmat. Lannanlevityksen osalta tulee esittää arvio, kuinka etäälle kuljetukset ja levityspellot ulottuvat ottaen huomioon nykyisen maatalouden ympäristötukikauden päättymisen 2012 ja alueen muusta toiminnasta johtuva lannanlevitystarve. Lannan vastaanottosopimukset tulisi esittää valtaosalle syntyvästä lannasta jo ennen laajennushankkeen käynnistämistä. Raatojen polttamisen tarve omalla polttolaitoksella tulee perustella ja toteuttaa ainoastaan erillisellä ympäristöluvala. Biokaasulaitoksen kannattavuudesta olisi esitettävä puolueettomia laskelmia ja huomioon tulisi ottaa myös tehtyihin energiaratkaisuihin liittyvä maltillinen sähkön hintakehitys. Biokaasulaitos tulisi edellyttää toteutettavaksi heti laajennuksen ensi vaiheessa. Hanke on teollista toimintaa ja tuotantoalueet on kaikkien teollisuuskeskittymäalueiden tapaan edellytettävä asemakaavoitettavaksi. Ohjelmasta puuttuu tarttuviin eläintauteihin liittyvä riskien käsittely. Tähän liittyen vaikutusalue on riittämätön. Vesihuoltoon liittyen käyttöveden riittävyys ja vedenoton vaikutus kunnan ja lähialueen pohjavesivarantoihin tulee tarkasti ja puolueettomasti selvittää. Kaiken hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnin tulee olla ehdottoman puolueetonta, sekä kokonaisvaltaista. On ensiarvoisen tärkeää saada mahdollisimman tarkkoja arvioita hankkeen vaikutuksesta mm. lähialueen asumisoloihin, infrastruktuuriin, kiinteistöjen arvoon ja ympäröivän maaseutualueen viihtyvyyteen ja luonnonarvoihin. Työllisyysvaikutusten arvioinnissa on konsultoitava vähintäänkin MTK:n ja ELY:n asiantuntijoita. Ympäristövaikutusten osalta on aiheellista huomioida myös toiminnan pysähtyminen ja miten rakennusten uusiokäyttö tai maisemointi hoidetaan. Yhteenvetona todetaan, että hanke on teollisuustoimintaa - ei tavanomaista suomalaista maataloutta ja on selkeässä ristiriidassa MTK:n Osaava maaseutu 2020-vision kanssa. Hanke on valtakunnallinen ennakko tapaus, jolla voi toteutuessaan olla arvaamattomia ja kauaskantoisia seurauksia koko maataloussektorin kannattavuudelle, työllistävyydelle ja maineelle, ja pitkällä tähtäimellä jopa valtakunnalliselle huoltovarmuudelle. Avoimen keskustelun nimissä tulisi kertoa, mitkä tahot ovat hanketta rahoittamassa ja mihin tuotteet on tarkoitettu markkinoida. Puolueeton tutkimus tai arvio tulee esittää seuraavista keskeisistä asioista: vaikutus Kosken ja lähialueen pohjavesivarantoihin, arvio vesijohtoverkoston uusimistarpeista ja veden riittävydestä, lantamäärän käyttö ja levitys työllisyysvaikutukset maataloussektorilla, eläintauteihin liittyvien riskitekijät, biokaasulaitoksen ja lannoitetehtaan kannattavuus, liikennemäärän lisääminen ja sen vaikutukset olemassa olevalla tieverkostolla sekä hankkeen taloudellinen toteuttamiskelpoisuus ja kannattavuus.

X vastustaa hanketta. Teollinen hanke vie maatalousyrittäjien toimeentulon. Liikenne lisääntyy ja laajenee käyttämään lähistön muitakin teitä. Haju- ja meluhaitat leviävät kauas. Maaseudun ilman laatu huononee ja vaikuttaa luonnon antiin ja eläimiin.

Y ja Z kysyvät, onko sijoituspaikka ainoa mahdollinen. Ympäristöhaitat moninkertaistuvat. Tuotantoalue tulisi kaavoittaa. Yksityinen maa-alue jää tuotantoalueen sisälle. Laajan hankkeen käsittely kuuluu maa- ja metsätalousministeriölle tai eduskunnalle. He +kysyvät myös, minne lannoitetehtaan tislusvesien johdetaan.

Å katsoo, ettei elävä maaseutu tarvitse valtavaa ulkomaalaisrahoitteista tehotuotantoa, joka vaarantaa lihantuotannon tasapainon. Kannattavuudella ei ole rajoja, kohtuullisuus unohtuu ahneuden tieltä. Nykyinen toiminta on tuhoisaa asumisympäristölle ja haitat kasvavat edelleen. Alue on kaavassa maatalousaluetta, ei tehdasmaiseen tuotantoon tarkoitettua aluetta. Ihminen on luonut kulttuurin ja maiseman, jotka ovat arvokkaita vaalittavia ympäristöjä. Kunnan vesijohtoveden käyttäminen on mieletön ajatus, sillä

verkon laita-alueilla ei veden paine nytkään riitä. Jätteen hävittäminen pitkän toteuttamisprosessin aikana jää kysymysmerkiksi. Tehotuotanto tuhoaa luonnon maiseman ja loputkin nykyisestä vanhasta tiestöstä. Kunnan virkamiesten ammatillinen pätevyys tämän laajuudessa toiminnassa on kyseenalaista. Hankkeen vaikutukset ovat täysin tutkimatta. Vaikutukset ovat negatiivisia ja tuhoisia, hankkeen epävarmuudet ovat liian suuri riski ympäristölle ja ihmisille.

Ä toteaa **Turun vesilaitoksen** näkökulmasta, että Turun vesilaitoksen vedenpuhdistusprosessi ei pysty poistamaan raakaveden typpiyhdisteitä. Arviointiohjelman tietojen mukaan lietteen fosforisisällön mukaan laskettu peltopinta-ala on 8931 hehtaaria. Kun tiedetään, että sopivista pelloista on jo pulaa, tämä pahentaa tilannetta entisestään. Biokaasulaitoksen hyvinä puolina on ohjelmassa todettu, että orgaaninen typpi muuttuu ammoniumtypeksi, joka lannoitekäytössä on edullisessa muodossa. Tämä on kuitenkin raakavedelle kaikkein haitallisin muoto. Jos hakemuksen mukaiset eläinmäärien lisäykset toteutetaan, niin vesilaitos edellyttää, että lannoitevalmistuslaitos toteutetaan heti ensimmäisessä vaiheessa, jolloin valmisteita voidaan kuljettaa syntypaikaltaan. Lannoitevalmistuslaitoksesta syntyvät rejektivedet täytyy käsitellä tässäkin yhteydessä asianmukaisesti. Arviointiohjelmassa ei ole tarkasteltu lannan vesistövaikutuksia. Vesilaitos korostaa, että vaikutukset raakaveden laatuun täytyy ottaa suurella painoarvolla huomioon.

Ö vastustaa hanketta. Hanke ei ole ekologisesti tai lähituotannon näkökulmasta perusteltu. Nykyisen toiminnan hajuhaitat ovat sietämättömiä. Uusi toiminta tulisi heittää entistä lähemmäksi. Ulkona olo ja pyykinkuivatus ei onnistu. Nummelan tila on aiemmin ollut menestyvä viljatila, perusteita ei ole hankkeen välttämättömyydelle elinkeinon turvaamiseksi. Eläinten tarvitsema vesimäärä on valtava eikä sen tarpeen vuoksi tule vaarantaa asukkaiden veden saantia.

AA yhdessä 25 muun henkilön kanssa pitää arviointiohjelmaa puutteellisena ja uudelleen käsittelyä edellyttävänä. Sen perusteella voida laatia arviointiselostusta. Nykyinen toiminta olisi edellyttänyt YVA-menettelyä, koska toiminta on laajaa ja aiheuttaa huomattavaa haittaa. Hanke laajennusvaihtoehtoineen on epärealistinen. Vastaavaa hanketta ei ole muualla. Hanke toimii pilottihankkeena. Toiminta nykyisellään on kannattavaa eikä uhkakuvia elinkeinotoiminnan kannattavuudelle nykyisessä laajuudessa ole. Hankkeen työllistävä vaikutus varsinkin rakentamisaikana puuttuu. Alueella toimivien muiden eläinsuojien ja hankkeen yhteisvaikutusta ei ole otettu huomioon. Hanke vaikuttaa muiden elinkeinonharjoittajien asemaan mm. teurastamojen asiakkuudessa. Toiminnan vedentarve rasittaa alueen vesivarantoja eivätkä ne enää riittäisi asukkaiden tarpeisiin. Pohjavedenottamon pinta on ollut useita vuosia laskussa. Vesijohtoverkosto Penninkulmalle edellyttäisi uusimista jo nykyisten paineongelmien vuoksi. Jätevesien käsittelyn osalta kunnallisen puhdistamon kapasiteetin riittävyys on selvittämättä. Liete-lannan ja jätteiden loppukäsittely, myös biokaasulaitoksen jälkeen, edellyttää peltopinta-alaa lannan levitykseen. Alueella on myös muita tuotantotiloja, minkä vuoksi peltoalaa on vaikea saada lähialueelta. Rehuraaka-aineiden hankinta edellyttäisi laajimmassa vaihtoehdossa puolitoistakertaisesti Kosken TI kunnan peltoalan rehuntuotantoon. Jätevesilietteen aiheuttamat mittavat vaikutukset edellyttävät osaltaan yleiskaavoitusta. Suuri hanke edellyttää asemakaavaa eikä sitä voida toteuttaa suunnittelutarveratkaisulla. Hanke edellyttää maaperätutkimuksia, luonnonsuojelualueiden sekä naapurustolle syntyvät kohtuuttoman haitan tarkempaa selvitystä. Arvioinnissa tulee selvittää myös vaihtoehtoisratkaisuja.

BA katsoo, että arviointiselostusta ja lausuntoa antaessaan viranomaisen tulisi huomioida veden riittävyys ja hankkeen vaikutus veden riittävyyteen koskelaistalouksille. Samoin tulisi ottaa huomioon jätevesien johtaminen. Sorvaston alueella ei ole kunnallista jätevesiverkostoa, eikä sellaista ole suunnitteillakaan. Rakennetaanko tilalle siis oma

puhdistamo? Raatojen polttolaitos on terveysriski. Haitta leviää laajemmalle kuin 2 km päähän ja tulee selvittää myös laajemmalta alueelta. Minne raatojen poltosta syntyvä tuhka ja kuona joutuvat? Selvittää tulee myös, miten paljon liikenne lisääntyy toiminnan laajenemisen myötä ja minkälaisia vaikutuksia sillä on alueen liikenneturvallisuuteen (etenkin Penninkulman- ja Sorvastontiellä) sekä ilman laatuun. Esitetyistä hankkeen toteuttamisvaihtoehdoista 0-vaihtoehto on ainoa mahdollinen. Nykyistä broiler- ja sikamäärää ei tulisi lainkaan lisätä, vaan kehittää nykyistä toimintaa niin, ettei kohtuutonta haittaa aiheudu alueen asukkaille ja ympäristölle. Lisäksi tämän laajuisen hankkeen arvioinnissa tulisi erityisesti huomioida Sorvastolla jo olemassa olevat suuret sikalat ja niiden kaikkien yhteisvaikutus.

CA yhtyy AA esittämään mielipiteeseen eikä rajanaapurina hyväksy toiminnan laajentamista. Nykyinen toiminta aiheuttaa alituista hajua ja raskasta liikennettä.

DA on huolestunut alueen tulevasta pohjavesitilanteesta, koska teollistunut eläintenkasvatus kuluttaa hirvittävän paljon vettä. Hänen tilallaan on kaivo ja rakennettu uima-allas, minkä vedenkorkeus perustuu täysin pohjavesikorkeuteen. Arvioinnissa tulisi selvittää pohjavesivirtausten suunta ja määrä, sekä korkeus lähistöllä olevilla kiinteistöillä. On selvää, että laajennusten toteuttaminen väistämättä johtaa uusien porakaivojen tekemiseen, koska Kosken TI kunnalla ei ole resursseja antaa lisävettä tällaiselle teollisuudelle. Kunnan tavoitteena on antaa juomavettä ensisijaisesti ihmisille. Nytkin kunnan vedenottamoiden pohjavesipinta on koko ajan laskussa, eli sieltä ei riittä lisää vettä tällaiselle teollisuudelle.

EA ja FA kiinnittävät huomiota tautivaaran kasvamiseen suuressa yksikössä myös ulkomaisen työvoiman ja ulkomaisen rehun välityksellä. Olemassa olevia perheviljelmiin perustuvia eläintiloja ei ole otettu huomioon taloudellisista näkökulmasta. Tällainen hanke kaataa todennäköisesti kymmeniä pienempiä tiloja. Kuka korvaa elinkeinojen menetykset? Kolhoosikopleksin aiheuttamaa muutosta maalaismaisemassa ja rakennusten jatkokäyttöä ei ole otettu huomioon. YVAssa ei ole huomioitu maaseudulla asuvien ihmisten kotien arvonalentumista. Kuka korvaa tämän? Näinkö maaseutua pidetään elävänä?

GA mielestä vaikutusalueita tulee laajentaa. Hankealue on kaavassa tavanomaista maa- ja metsätalousvaltaista aluetta. Hanke edustaa teollisuutta. Tiestön rakenteen ja riittävyys osalta tulee tehdä asukaskysely. Kiinteistöjen arvonalennus tulee selvittää ja korvata.

HA ja IA kysyvät, onko kaikki vaihtoehtoiset sijoituspaikat tutkittu. Biokaasulaitoksen taloudellinen kannattavuus on epäselvä. Raatojen hävittäminen jää epämääräiseksi. Alueen keskelle jää yksityinen maa-alue, kenenkään maata ei saa ympäröidä sikalalla. Hankkeen tuotannollinen tarve on perusteeton, myös muut tuottajat haluavat lisätä tuotantoaan.

JA yhtyy AA esittämään mielipiteeseen eikä rajanaapurina hyväksy toiminnan laajentamista. Nykyinen toiminta aiheuttaa alituista hajua ja raskasta liikennettä. Suursikalahankkeessa yrittäjä kerää rahat ja haitat jäävät Kosken, Someron ja Ypäjän etc. paikallisten asukkaiden siedettäväksi. Kiinteistön arvo on jo nykyään 0.

KA vastustaa Farmi Nummelan laajennushanketta. Mittavasta hankkeesta aiheutuva hajuhaitta tekee 100 metrin päässä sijaitsevalla tontilla oleskelun ja asumisen mahdottomaksi. Hän kysyy, haluammeko toimia ulkopuolisten tahojen aiheuttamien jätteiden kaatopaikkana? Lihantuotanto vastaa nykyisellään sitä määrää, mitä kuluttajat tarvitsivat. Kunnan maine loataan tällaisella tehotuotannolla.

LA toteaa olemassa olevan sikalan aiheuttava hajuhaittaa, joka tulee itse sikalasta, lannan kuljetuksesta ja levityksestä sekä kuolleiden eläinten poltosta. Myrkylliset kaasut voivat vaikuttaa kasvillisuuteen. Teolliseksi muuttuessaan toiminnan vaikutus moninkertaistuu. Hanke työllistää halpaa työvoimaa Virosta. Kunta unohtaa asukkaidensa mukavuuden yhden yrittäjän suosimisella. Sähkön ja veden riittävyys ovat kyseenalaisia.

MA vastustaa hanketta sen monien haittojen vuoksi.

Sorvaston kyläyhdistys ry toteaa, että ympäristö on aina läsnä ihmisen elämässä. Silä on mielenterveyden kannalta keskeinen merkitys. Maaseutualueen teollistuminen tuo ongelmia. Tutun elinympäristön muuttaminen ahdistaa eivätkä asukkaat halua ympäristön muutosta ja maiseman pilaamista. Kylälle ei kaivata yhtään autiotilaa. Arvioinnissa tulisi tehdä asukaskysely lähialueen asukkaille.

NA yhtyy AA esittämään mielipiteeseen eikä rajanaapurina hyväksy toiminnan laajentamista. Nykyinen toiminta aiheuttaa alituista hajua ja raskasta liikennettä. Sikalatoiminnan aloittamisen jälkeen tilalla olevat vesikuopat ovat kuivuneet ja metsässä puun latvat alkaneet kuivua samoin kuin liito-oravien haavikko. Liikenne ja haju haittaavat normaalia elämää. Nykyinen sikala on kyseenalaisen lähellä ja uusi toiminta tulisi vielä lähemmäksi.

OA yhtyy AA esittämään mielipiteeseen eikä rajanaapurina hyväksy toiminnan laajentamista. Nykyinen toiminta aiheuttaa alituista hajua ja raskasta liikennettä.

PA on huolissaan muutaman sadan metrin päässä hankkeesta sijaitsevan lähdekaivon kuivumisesta ja sen veden käyttökelpoisuuden säilymisestä. Liikenne on pelottavan runsasta ja Penninkulmantien yleinen kunto on huono. Maatilan arvo laskee "tehtaiden" rakennuksen myötä. Hän katsoo, että asiasta pitäisi olla tutkittua tietoa eikä arvioita ja ihmettelee, miksi sikala-broilerikylä täytyy rakentaa paikalle, josta on lähinaapureiden asutuksiin näin lyhyitä matkoja? Tehdasmainen tuotantolaitos ei ole eettinen. Biokaasulaitos on sinänsä hyvä idea, jos pystytään takaamaan, ettei siitä aiheudu päästöjä ja haittoja sekä hajut vähenevät. Asiasta pitäisi olla puolueettomia selvityksiä. Lähiseudun asukkaille tulee tehdä kysely.

QA, RA ja SA ovat huolissaan hajuhaitoista, veden riittävydestä ja liikenteestä. Tähän mennessä tilalla ei ole ollut merkittävää hajuhaittaa Farmi Nummelan toiminnasta. Tilan talousvesikaivo sijaitsee noin puolen kilometrin päässä broilerhalleista eikä tilalle tule vettä muualta. Kaivon vesi on tähän asti ollut hyvälaatuista ja hyvän makuista juomavettä. Raskas liikenne kapealla Penninkulmantiellä on vaarallista jo nyt. Tien käyttäminen mm. ratsastukseen merkitsee, että onnettomuustilanteissa olemme hevostemme kanssa altavastaajina. Jos hanke toteutuu, tilan arvo laskee. Tilanpidolle olisi jatkaja. Penninkulman ja Sorvaston maalaismaiseman muuttumista kotieläintehtaan laitamiksi surettaa. Jos hanke toteutuu ja huomataan myöhemmin virhearvioinniksi, kotikyläämme ei saa ennalleen. Minkä vuoksi nämä laitokset pitäisi rakentaa tänne jo ihmisten taajasti asuttamalle alueelle?

TA toteaa, että kiinteistöjen hinnat laskevat, jo nyt lannanlevitysten aikoina nykyistenkin sikaloitten haju on melkoinen myös keskustassa. Vapaa-ajan vietto ei ole mukavaa. Ulkomaisista työntekijöistä ei kunta hyödy.

UA yhtyy AA esittämään mielipiteeseen eikä rajanaapurina hyväksy toiminnan laajentamista. Nykyinen toiminta aiheuttaa alituista hajua ja raskasta liikennettä.

VA ja XA katsovat, että pienviljelmät ovat hankkeen toteuttamisen jälkeen historiaa. Vesi ei voi riittää hankkeen tarpeisiin eikä lanta mahdu lähipelloille. Hajuhaitat ovat mel-

koiset ja biokaasulaitoksen haju voimakkaampaa kuin tavallisten lietteiden. Teiden kunto kärsii. Ulkomaisen työvoiman käyttö ei ole hyvä, kun omankin maan työllisyys on heikko.

YA ja ZA ilmoittavat nykyisen sikalatoiminnan aiheuttavan riittävästi harmia hajuhaitan muodossa. Haju haittaa erityisesti astmaatikkoo, eikä lannan tai raadonpoltouunin haju ole muutoinkaan miellyttävä. Hankkeen myötä haitta moninkertaistuu. Nuoremman polven asuminen tilalla on jatkossa mahdotonta haittojen vuoksi.

ÄA ja ÄAi yhtyvät AA esittämään mielipiteeseen eikä rajanaapurina hyväksy toiminnan laajentamista. Nykyinen toiminta aiheuttaa alituista hajua ja raskasta liikennettä. Astman vuoksi raadonpoltosta tuleva kitkerä savu on haitallista; aiheuttaa hengitysvaikeuksia ja päänsärkyä. Juuri valmistuneen omakotitalon arvo laskee. Tulevalla sukupolvella tulee olla mahdollisuus tilanpidon jatkamiseen eikä kulmakunnalla pidä olla vain yhtä tuottajaa. Hajun vuoksi pyykkejä ei voi kuivattaa ulkona eikä haluta ulkoilla tai tehdä pihatöitä hajun ja liikenteen aiheuttaman pölyn vuoksi.

ÖA

edellyttää, että vaikutukset tulisi arvioida 7 kilometrin säteellä tuotantorakennuksista. Hankkeen vaikutukset maaperään, pohja- ja pintavesiin on tutkittava riittävällä tavalla. Arvioinnissa on selvitettävä, miten hankkeen veden tarve vaikuttaa pohja- ja pintavesien korkeuteen sekä minne ja montako porakaivoa tehdään. Hanketta varten tehtävät porakaivot voivat imaista Säärensuon pohjavesialueen pohjavettä,

Nimettömässä mielipiteessä todetaan, että hankkeessa kyse on Suomesta. Ahneus ja kapitalismi käyttävät hyväksi tavallista ihmistä. Nykyiset haitat tulee eliminoida ja vastasen jälkeen harkita laajennusta. Mielipiteessä katsotaan arviointiohjelman olevan kupla ja kysytään, mikä taho on hankkeen rahoittajana. Koko hanke tulee lopettaa.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

Arviointiohjelmassa on esitetty ohjelman sisältö pääosin YVA-asetuksen 9 §:n edellyttämällä tavalla. Hankkeen arviointiohjelma on varsin selkeä kokonaisuus, johon kuitenkin on tarpeen sisällyttää täydennyksiä ja tarkennuksia arviointiohjelmasta annettujen lausuntojen ja mielipiteiden perusteella.

Arviointiin ei YVA-lain mukaan sisällytetä hankkeen taloudellista tarkastelua eikä hankkeen ympäristövaikutusten mahdollisesti aiheuttamien taloudellisten menetysten arviointia, esim. vaikutusta kiinteistöjen arvoon.

Hankekuvaus

Hanke

Hanke, sen tavoitteet ja sijainti on kuvattu selkeästi arviointiohjelmassa. Hankkeen toteuttamisen eri vaihtoehdot ja niihin kuuluvat toiminnot on selvästi esitetty. Koska hanke on laajuudeltaan valtakunnallisesti erittäin mittava, hankkeen perusteluihin ja vaihtoehtoihin tulee kiinnittää erityisesti huomiota.

Suomalaisen maatalouden rakennekehitys on ollut monilta osin hyvin voimakasta Suomen liittyttyä EU:n jäseneksi. Lähes kaikilla maatalouden tuotannonaloilla tuotantoyksiköiden keskikoko on vähintään kaksinkertaistunut. Kehitys on ollut varsin tasaista ja sen odotetaan edelleen jatkuvan.

Hankkeen sisältämien toimintojen kuvauksessa on tärkeää, että hanke kaikkine toimintoineen on riittävän yksityiskohtaisesti ja selkeästi kuvattu, jotta myös kaikki hankkeen ympäristövaikutukset voidaan tunnistaa ja arvioida. Hankkeen suunnittelussa tulee ottaa huomioon parhaan käyttökelpoisen tekniikan (BAT) periaatteet.

Hankkeen kuvauksessa on esitetty toimintaan liittyvät rakennukset ja tukitoiminnot ja niiden sijainti sekä maa-alan tarve. Toimintokaaviot antavat jäsentyneen kuvan nykyisestä ja suunnitellusta toiminnasta. Hankkeen kuvausta tulee täydentää ja tarkentaa olemassa olevan suunnittelutiedon pohjalta mm. seuraavien asioiden osalta:

Rakennusten suunnitellut pinta-alatiedot ja korkeudet sekä niiden sijoittuminen tulee tarkentaa erityisesti hankkeen maisemavaikutusten arvioimiseksi.

Tarkennusta edellyttää suunnitellun toiminnan kohdassa 3.2.4. lannan varastointi ja käyttö sikaloiden yhteyteen rakennettavien lietesäiliöiden määrä.

Kohdassa 3.2.5 jätteiden käsittely ja hyödyntäminen todettu kuolleiden eläinten polttaminen tilan omassa, eläinlääkäriin hyväksymässä polttolaitoksessa. Ohjelmassa todetaan, että polttolaitosta tullaan suurentamaan tulevaa tarvetta vastaavaksi. Hankkeen laajuuden vuoksi on tarpeen arvioida kuolleiden eläinten määrä keskimääräisen prosentin lisäksi tonneina ja tarkentaa eläinjätteen käsittelyn kuvausta.

Kohdan 3.3 biokaasulaitoksen sanallisessa kuvauksessa olisi hyvä olla tieto laitoksen käsittelykapasiteetista, kaasuntuotannosta ja varastoitavan kaasun määrästä, vaikka taulukossa 3.3 tiedot varastointia lukuun ottamatta ovatkin. Myös typpinesteen määrä tulisi esittää suoraan kuutiometreinä, jotta esitetty määrä prosentuaalisena osuutena lietteen tilavuusvirrasta hahmottuisi lukijalle.

Lannoitevalmistuksen kuvaus arviointiohjelmassa on varsin vaatimaton ja edellyttää tarkentamista arviointiselostukseen niin kuin ohjelmassa on esitetty.

Vaihtoehtoon VE 2 ja VE 3 sisältyy energian siirto putkella biokaasulaitoksesta broilerkasvattamoille. Putkiverkoston sijaintia koskeva suunnitelma tulee esittää arviointiselostuksessa.

Hankkeen eri osien jäsentymistä toimintapaikallaan voisi vielä paremmin hahmottaa ohjelmassa esitetystä täsmennetty esittely kartalla hankkeen infrastruktuurista nykyinen toiminta mukaan lukien. Havainnekuva alueesta ja tulevista toiminnoista olisi eduksi.

Hankkeen eri vaiheet

Arvioinnissa keskitytään hankkeen toiminnan aikaisiin vaikutuksiin, jotka ehkä ovat käytännössä kaikkein merkittävimpiä vaikutuksia. Hankkeen rakentamisvaihe ja lopettamisvaihe on otettu huomioon.

Aikataulu

Hankkeen tavoiteaikataulu YVA-menettelylle on esitetty. Hankkeen toteuttamiselle ei ole esitetty aikataulua. Arvio hankkeen toteuttamisaikataulusta ja etenemisvaiheista tulee arviointiselostukseen esittää.

Luvat ja päätökset

Toteuttamisen edellyttämät luvat ja muut tarvittavat hyväksymismenettelyt on pääpiirteissään tuotu esille. Tarkennuksia hankkeen edellyttämiin lupamenettelyihin tulee vielä esittää eläinjätteen käsittelyn osalta (kuolleiden eläinten poltto; pienen vai ison kapasiteetin laitos), vedenhankinnan osalta mahdollinen vesilain mukainen lupa pohjaveden ottoon sekä maankäyttö- ja rakennuslain osalta eri toteuttamisvaiheisiin liittyvä lupamenettely.

Hanke on valtakunnan tasolla suurimpia tiedossa olevia kotieläintuotantohankkeita. Maankäyttö- ja rakennuslain mukainen rakennuslupamenettely toiminnan laajentamishankkeessa ei yksinään ole riittävä, vaan edellyttää vähintään suunnittelutarveratkaisua. Ainakin hankkeen laajimman vaihtoehdon toteuttamisen on katsottava edellyttävän yleiskaavan tasoista kaavallista tarkastelua, jossa maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti on otettava huomioon mm. yhdyskuntarakenteen toimivuus, taloudellisuus ja ekologinen kestävyys, asumisen tarpeet, liikenteen, energia-, vesi- ja jätehuollon tarkoituksenmukainen järjestäminen, mahdollisuudet turvalliseen, terveelliseen ja eri väestöryhmien kannalta tasapainoiseen elinympäristöön, ympäristöhaittojen vähentäminen ja rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen. Kaavoituksella aluetta koskevat eri maankäyttöintressit, kuten asumiseen osoitettavat alueet ja sikala ja broilertuotantotoiminta riittävine suojaetäisyyksineen, voidaan pyrkiä sovittamaan yhteen. Suunnittelutarveratkaisun osalta on huomattava, että käyttötarkoitus saattaa olla myös tarpeen osoittaa yleiskaavassa. Hankkeella koko laajuudessaan on varsin merkittävä rajoittava vaikutus toimintojen sijoittamiseen hankkeen lähiympäristössä. Se, minkä laajuinen toiminta olisi hyväksyttävissä kunnassa tehtävällä suunnittelutarveratkaisulla, sijoittuisi ELY-keskuksen varovaisen arvion mukaan vaihtoehtojen VE0 ja VE1 välille tai vaihtoehdon VE1 osaa koskevana. Suunnittelutarveharkinnan käytön laajuus ja alueen kaavoittamistarve hankkeen toteuttamiseksi on kuitenkin kunnan ratkaisuvallassa. Arviointiselostuksessa olisi hyvä esittää suunnittelutarveharkinnalla toteutettava hankkeen osuus, mitä varten arviointiohjelmassa on toivottu maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti toimivaltaisten viranomaisten kannanottoja. Varsinais-Suomen ELY-keskus ei tässä vaiheessa esitä yllä mainittua tarkempaa kannanottoa suunnittelutarveharkinnan käyttömahdollisuudesta. Hankkeeseen liittyvää kaavoitustarvetta on tarpeen käsitellä kunnan ja ELY-keskuksen välisessä viranomaisneuvottelussa vaihtoehtojen tarkentumisessa jo arviointiselostuksen valmistelun aikana.

Vaihtoehtojen käsittely

Hankevaihtoehtoina on esitetty nykyisen toiminnan lisäksi kolme mittavaa sikala- ja broilertuotannon laajennusvaihtoa. Vaihtoehtojen käsittely on asianmukaista ja niiden esittäminen on selkeää. Vaihtoehdot palvelevat hankkeelle asetettuja tavoitteita riittävästi volyymin toimintayksikkönä kilpailukyvyyn säilymisen kannalta. Vaihtoehtojen käsittelyä tulee vielä monipuolistaa jäljempänä esitetyt seikat huomioon ottaen.

Nykyinen toiminta, 2 996 lihasikaa ja 120 000 broileria, on eläinmäärältään/suuruusluokaltaan merkittävä. Vaihtoehdossa VE 1 lihasikala laajennetaan 16 000 sian sikalaksi, rakennetaan uusi 2 000 emakon sikala sekä 10 000 sian välikasvattamo, broilermäärä kasvatetaan 250 000:een eli nykyiseen toimintaan nähden lihasikalatoiminta yli viisinkertaistuu, broilertuotanto yli kaksinkertaistuu ja uutena toimintana tulevat emakosikala ja välikasvattamo. Vaihtoehdossa VE 3 lihasikala laajennetaan 32 000 sian si-

kalaksi, rakennetaan uusi 4 000 emakon sikala ja 20 000 sian välikasvattamo, broileri-määrä kasvatetaan 500 000:een eli nykyiseen toimintaan nähden lihasikalatoiminta yli kymmenkertaistuu, broilertuotanto yli nelinkertaistuu ja uutena toimintana tulevat emak-kosikala ja välikasvattamo. Lannankäsittelyvaihtoehtoina on peltolevitys tai käsittely 67 500 tai 135 000 tonnin biokaasulaitoksessa. Lannantuotanto on nykyisestä toiminnasta arviointiohjelman perusteella noin 7 800 m³ vuodessa, vaihtoehdoissa VE 1 ja VE 2 noin 65 000m³ vuodessa ja vaihtoehdossa 130 000 m³ vuodessa. Lannan määrän kasvu on noin 8- tai 16-kertainen nykyiseen toimintaan nähden.

Hankkeelle on esitetty ainoastaan yksi sijoituspaikkavaihtoehto. Hankkeen sijaintipaikan valintaa ja mahdollisuuksia toteuttaa hanke kokonaan toisessa paikassa tulee arviointiselostuksessa selvittää arviointiohjelmassa esitettyä tarkemmin.

Esitetyt vaihtoehdot ovat poikkeuksellisen mittavia. Vaihtoehdossa VE 1 lihasikamäärä yli viisinkertaistuu nykyiseen tuotantoon nähden, toteutetaan uusi 2000 emakon sikala ja 10000 sian välikasvattamo ja nykyinen broilertuotanto yli kaksinkertaistuu. Koska nykyinen toiminta jo on laajuudeltaan ja vaikutuksiltaan merkittävää ja sen ero vaihtoehtojen VE 1 ja VE 2 eläinmääriin on varsin suuri, selvitettäviin vaihtoehtoihin on tarpeen lisätä yksi tai useampi eläinmäärältään pienempi vaihtoehto ja/tai vaiheistaa arviointiohjelmassa esitettyjä vaihtoehtoja. Myös toiminnan sijoittumisen vaihtoehtoisia ratkaisuja hankkeen suunnitellulla sijaintipaikalla on tarpeen sisällyttää tarkasteluun.

Vaihtoehtojen ja toiminnan todellisen volyymin hahmottaminen on esitetyistä tuotantom. luvuista huolimatta vaikeaa. Vaihtoehtojen sisältämät eläinmäärät sekä niiden tarvitsemat vesi-, rehu-, energia- ja lantamäärät ym. olisi hyvä esittää lisäksi yhteenvetona taulukossa arvioinnin selkeyden ja havainnollisuuden lisäämiseksi. Hankekuvauksen yhteydessä mainittua eläinjätteen käsittelyä tulee tarkentaa vaihtoehtojen kuvauksessa ja käsittelyssä. Vaihtoehtoihin VE 2 ja VE 3 sisältyvän biokaasun maakaasuverkkoon johtamisen edellytykset ja realistisuus tulee tarkentaa.

Vaikutukset ja niiden selvittäminen

Menetelmät

Vaikutusten selvittäminen perustuu suurelta osin olemassa olevaan selvitykseen, laskennallisiin energia- ja päästöskenaarioihin, matemaattiseen hajumallinnukseen, laskelmiin ja asiantuntija-arvioihin. Arviointimenetelmät on kuvattu kunkin selvitettävän vaikutuksen yhteydessä.

Alueen nykytila

Hankkeen vaikutusten arviointia varten huolellisesti tehty alueen nykytilan kuvaus on keskeinen. Arviointiohjelmassa on esitetty lyhyesti ja selkeästi yleiskuvaus alueen nykytilasta. Kuvauksen tavoitteena arviointiohjelmassa on ohjata vaikutusten arviointia keskeisiin asioihin ja tarkentaa selvitystä alueen nykytilasta arviointiselostukseen.

Nykytilan kuvaukseen on hyvä kartoittaa vaikutusalueen talousvesikaivot, kotieläintuotantotilat sekä arvio keskeisimmän kuljetusreitit Penninkulmantien ja Sorvastontien kevyen liikenteen käytöstä.

Sivulla 44 kuvan hankkeen sijainti on merkitty maakuntakaavaehdotuksen karttaan virheellisesti ja tulee korjata.

Vaikutusalue

Hankkeen välittömiä vaikutuksia on esitetty tarkasteltavaksi noin kahden kilometrin etäisyydellä toiminnasta. Liikenteen vaikutuksia esitetään tarkasteltavaksi Penninkulmantien ja Sorvastontien varrelta sekä valtatie 10 osalta. Välittömien vaikutusten osalta sika- ja broilertuotannon erilliset tarkastelualueet tulisi yhdistää yhdeksi tarkastelualueeksi, kun otetaan huomioon vaihtoehtojen mahdollinen uudelleen määrittely. Liikenteen vaikutusten tarkastelualueen tulee käsittää selkeästi yhteys myös valtatielle 9. Hankkeen välittömien vaikutusten tarkastelualue saattaa laajimmassa vaihtoehdossa muodostua selvitystyön edetessä esitettyä laajemmaksi.

Välittömien vaikutusten tarkastelualueita voidaan tässä vaiheessa pitää lähtökohtaisesti riittävänä. Tarkastelun perusteella hankkeen aiheuttamien eri vaikutusten kohdistuminen on arviointiselostuksessa hyvä esittää myös erikseen vaikutustyyppittäin/-kohteittain, jolloin vaikutusalueet eri vaikutustyyppillä ovat eri laajuiset ja niiden merkitys voidaan selkeästi hahmottaa.

Tarkasteltavat vaikutukset ja lisäselvitysten tarve

Vaikutusten arvioinnissa tarkastellaan YVA-laissa edellytetyjä ympäristövaikutuksia. Hankkeen merkittävimmät vaikutukset ovat haju ja liikenne sekä näistä johtuvat viihtyvyyshaitat. Myös maankäyttöön liittyvät vaikutukset korostuvat tässä hankkeessa.

Hankkeessa keskeisimmät ja merkittävät vaikutukset on tuotu hyvin esille ja niiden tarkastelu on esitetty kohtuullisen kattavasti. Jäljempänä tuodaan esille eräitä vaikutusten selvittämiseen liittyviä täydennystarpeita.

Haju

Hajun vaikutusta selvitetään asianmukaisesti laskennallisesti mallintamalla. Hajun muodostuminen useasta toiminnan eri tuotantolaitoksesta ja näiden muodostama kokonaisuus tulee ottaa huomioon mallintamisessa. Laajentuvasta eläinjätteen polttamisesta aiheutuva hajuhaitta tulee sisällyttää arviointiin. Yhteysviranomaisen pitää tarpeellisuutta hajun vaikutuksen riittävän tarkkaa selvittämistä konkreettisine haitantorjuntatoimineen arviointiselostuksessa, jotta hankevaihtoehtojen tai mahdollisten alavaihtoehtojen luvan myöntämisedellytysten olemassaolo ja siihen liittyen vaihtoehdon toteuttamiskelpoisuus käyvät riittävät selkeästi ilmi. Tämä edellyttää ehkä arviointiohjelmassa esitettyä tarkempaa selvitystä ja ehkä myös tarkempaa tietoa toimintojen sijoittamisesta alueella lannoitteenvalmistusta mukaan lukien. Hajun vaikutusten arvioinnista tulee käydä ilmi myös konkreettisten haitantorjuntatoimien vaikutus. Hajunpoistoon liittyvät ratkaisut on esitettävä avoimesti. Biokaasulaitoksen hajupäästöjen arvioinnissa on tarpeen ottaa huomioon sekä myönteiset että kielteiset kokemukset olemassa olevien biokaasulaitosten toiminnasta.

Liikenne

Liikennevaikutukset sisältyvät arviointiohjelmaan pääosin asianmukaisesti. Liikenteen lisääntyminen hankkeen vuoksi tulee selvittää huolellisesti ja kiinnittää erityistä huomiota liikenneturvallisuuteen sekä liikenteen lisääntymisestä aiheutuvien haittojen ehkäisemiseen. Hankkeen aiheuttama rakennusaikainen kuljetusliikenne tulee sisällyttää arviointiin. Ympäristövaikutusten arvioinnilla ei suoranaisesti voida edellyttää tieverkon parantamista, vaikka muutostarpeet nykyiseen tiestöön arviointiohjelman mukaan esitetään. Välttämättömät toimenpiteet uusien kulkuyhteyksien toteuttamiseksi ja tiestön kunnossa pysymiseksi ja haittojen ehkäisemiseksi on tarpeen tuoda esille tässä yhteydessä.

Maaperä, pohjavedet, pintavedet

Maaperän ja pintavesien sekä pohjavedensuojelun kannalta ohjelma näyttää asianmukaiselta. Hankkeen edellyttämä käyttöveden määrä on enimmillään yli 500 m³ vuorokaudessa. Vedenotto on suunniteltu pääosin toteutettavaksi omista porakaivoista. Pohjaveden oton vaikutusta alueen pohjaveden laatuun tai määrään sekä muiden pohjavedenottamoiden sekä -kaivojen antoisuuteen sekä merkitys kunnan vesihuollolle on arviointiohjelmassa mainittujen seikkojen lisäksi tarpeen selvittää arviointiselostuksessa. Pintavesiin vaikuttaa lannanlevitys ja ravinnehuuhtoumat, joiden vaikutus tulee ottaa huomioon.

Yhdyskuntarakenne, maisema ja kulttuuriperintö

Maankäyttöön kohdistuvat vaikutusten selvittäminen vaikuttaa asianmukaiselta. Huomiota on kiinnitettävä myös siihen, miten hanke mahdollisesti rajoittaa muuta maankäyttöä ympäristössään tai edellyttää suojaetäisyyksiä mm. asutukseen nähden. Hankkeen maisemaan kohdistuvia vaikutuksia arvioitaessa rakennusten koko ja sijoittuminen sekä niiden suhde olemassa olevaan maisemaan ja asutukseen tulee olla arvioinnin pohjana.

Sosiaaliset vaikutukset ja terveys

Ihmiin kohdistuvia vaikutusten tarkastelu on ilmaistu varsin suppeana. Oletettavaa on kuitenkin, että näiden vaikutusten tarkastelu on osittain päällekkäistä muiden arvioinnin osa-alueiden kanssa. Hankkeen vaikutus alueen asukkaiden elämään on merkittävä, mikä näkyy myös esitetyistä mielipiteistä. Arviointiohjelmasta annettujen lausuntojen ja mielipiteiden sekä yleisötilaisuudessa esitettyjen näkemysten perusteella keskeiset ihmisten terveyteen ja viihtyvyyteen vaikuttavat asiat tulevat selkeästi esille. Niiden asioiden tarkempi analysointi puoltaa asukaskyselyn suorittamista.

Lannan varastointi, hyötykäyttö ja kuljetus

Ohjelmassa todetaan, että lannan peltokäytön osalta esitetään lannan fosfori- ja typpitaseet, sekä tarvittavat peltopinta-alat lannan levitykseen. Levityspeltojen sijoittuminen tulee kuntatasolla esittää. Taustatiedoksi olisi hyvä ottaa peltojen fosforilukutilanne alueella. Arveluttavan korkeita ja korkeita fosforilukuja on todettu olevan lähes 20 % Varsinais-Suomen pelloilla. Tarkastelussa on tarpeen ottaa huomioon lannan ja biokaasulaitoksessa käsiteltyjen lannoitetuotteiden peltokäyttöön liittyvät käyttörajoitteet pohjavesialueilla. Peltoalan riittävyttä arvioitaessa tulee huomioida nitraattiasetuksen ja ympäristötuen vaatimukset; lantaa ei voida levittää korkean fosforitason pelloille, pohjavesialueille, kaivojen viereen, kalteville pelloille eikä välttämättä myöskään asutuksen läheisyyteen. Lannanlevitys myös vesistökuormittajana on yleisesti merkityksellinen. Hankkeen laaja lannanlevitystarve vaikuttaa osaltaan fosfori- ja typpikuormituksen lisääntymiseen mm. Paimionjoki-Aurajoki vesistöalueella. Tätä vaikutusta on tarpeen käsitellä arviointiselostuksessa.

Rakentamisen aikaiset vaikutukset

Hankkeen rakentamisaikaiset vaikutukset voivat olla varsin pitkäaikaisia laajasta rakentamistarpeesta johtuen. Vaikutuksia arvioitaessa tulee ottaa huomioon myös putkilinjat biokaasun syöttämiseksi broilertuotantolaitoksille tai maakaasuverkkoon.

Riskit ja ympäristöonnettomuuksien mahdollisuudet

Riskinarviointi sisältää toiminnan kannalta olennaiset riskit. Arviointiin sisältynevät myös eläintautiriskit.

Meluun, työllisyyteen, ilmanlaatuun, luontoon ja luonnon monimuotoisuuteen kohdistuvat vaikutukset, näytävät sisältävän riittävän tarkastelun.

Hankkeessa syntyvä kunnalliselle puhdistamolle toimitettavien jätevesien ja jätevesilietteen määrä tulee esittää sekä tarpeen mukaan arvioida puhdistamon mahdollisuus käsitellä jätevedet.

Epävarmuustekijät ja oletukset

Keskeiset epävarmuustekijät ja oletukset on arvioinnissa tuotu esille.

Haitallisten vaikutusten vähentämiskeinot

Arviointiohjelmassa on tuotu esille haitallisten vaikutusten vähentäminen. Arviointiselostuksessa tulee esittää myös haitallisten vaikutusten torjuntaa koskevat konkreettiset keinot.

Seuranta

Hankkeen vaikutusten seuranta on otettu huomioon ja arviointiselostuksessa esitetään arvio siitä, miten toiminnan vaikutuksia tarkkaillaan. YVA-menettelyssä seurannan pää tavoitteena on tuottaa tietoa haittojen ehkäisemiseen. ELY-keskus katsoo, että hankkeelle tulee arviointiselostuksessa esittää yleispiirteinen seurantaohjelma YVA-lain mukaisesti, jossa omavalvontaan ja lupamenettelyihin liittyvät seurantavelvoitteet muodostavat keskeisimmät osat. Hankkeen poikkeuksellisen laajuuden vuoksi seurantaohjelmaan tulee myös sisällyttää esim. 5 toimintavuoden jälkeen vertailu toteutuneen toiminnan aiheuttamien vaikutusten ja YVA-menettelyssä arvioitujen vaikutusten vastaavuudesta.

Osallistuminen

Arviointimenettelyssä on keskeistä osallistuminen ja sen avulla saatavan palautteen aito huomioon ottaminen sekä hankkeen ympäristövaikutusten riittävä selvittäminen. Arvioinnissa on sidosryhmille varattu tähän mennessä riittävä mahdollisuus ilmaista mielipiteensä ja antaa lausuntonsa hankkeesta. Hankkeessa on YVA-ohjausryhmä. Hankkeen valtakunnallisesti merkittävän laajuuden vuoksi arviointityön ohjaamiseen tulisi mahdollisuuksien mukaan hankkia valtakunnallista ympäristöhaittojen hallintaan liittyvää asiantuntemusta. Arviointityön edetessä viranomaisilla, vaikutusalueen asukkailla ja yhteisöillä on mahdollisuus saada hankkeesta riittävästi tietoa ja mielipiteensä esille.

Raportointi

Arviointiohjelma on rakenteeltaan hyvä ja jäsentynyt. Arviointiohjelmassa on kuvattu hanke, vaihtoehdot ja selvittävät vaikutukset, joiden osalta arviointiselostuksen raportoinnissa tulee ottaa huomioon edellä lausunnossa todetut arviointia koskevat sisällölliset täydentämistarpeet ja huolehtia selkeästä ja jäsentyneestä esitystavasta ja tiedon esittämisestä havainnollisesti riittävään kartta-, havainnekuva- ja muuhun materiaaliin perustuen. Arviointiselostuksen laatimisessa on myös otettava huomioon, että vaikutusten kohdentuminen esitetään mahdollisimman havainnollisesti. Arviointiselostusta laadittaessa tulee ottaa huomioon, että selvittävät vaikutukset ja asiat esitetään siten, että lausunnoissa ja mielipiteissä esille nousseisiin keskeisiin kysymyksiin on arviointiselostuksesta löydettävissä jossain muodossa vastaus.

Vaihtoehtojen vertailu

Tarkasteltavien vaihtoehtojen ympäristövaikutuksia ja toteuttamiskelpoisuutta vertaillaan arviointiselostuksessa. Arviointiselostuksessa tulee esittää, millä menetelmällä ver-

tailu suoritetaan ja millä perusteilla eri vaikutuksia arvioidaan, jotta arvioinnin tulokset välittyvät mahdollisimman selkeässä muodossa lukijalle.

Yhteenveto ja ohjeet jatkotyöhön

Arviointiohjelma kattaa esitetyillä tarkennuksilla keskeiset YVA-menettelyssä selvittävät sekä lausunnoissa esille tulleet asiat. Esitettyjen selvitysten hankkiminen on hankkeesta vastaavan tehtävä. Arvioinnin aikana tulee tarpeen mukaan pitää yhteyttä YVA-menettelyssä mukana oleviin asiantuntijaviranomaisiin. Hankkeessa käyttökelpoisia selvityksiä ja lisätietoja on saatavissa mm. Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta. Arviointityön etenemisessä tulee ottaa huomioon, että tarvittaville selvityksille on käytettävissä riittävä ja selvitysten kannalta sovelias aika.

LAUSUNNON NÄHTÄVILLÄOLO

Menettelyn aikana saadut alkuperäiset lausunnot ja mielipiteet säilytetään Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen arkistossa. Yhteysviranomaisen lausunto lähetetään tiedoksi lausunnonantajille ja niille mielipiteen esittäjille, jotka ovat antaneet osoitetietonsa.

Yhteysviranomaisen lausunto on nähtävänä 18.6.2010 alkaen internetissä Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kotisivulla www.ely-keskus.fi ja virka-aikana yhden kuukauden ajan Kosken TI kunnanvirastossa ja kirjastossa sekä Loimaan kaupungin tekninen ja ympäristöpalvelukeskuksessa sekä pääkirjastossa.

Johtaja

Risto Timonen

Ylitarkastaja

Seija Savo

- Liitteet**
1. Luettelo lausunnonantajista ja mielipiteen esittäjistä
 2. Suoritemaksun määräytyminen ja sitä koskeva oikaisuvaatimusosoitus

Suoritemaksu **7000 €**

Jakelu Farmi Nummela Oy suoritemaksua vastaan

Tiedoksi Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (sähköisesti)
Lausunnonantajat
Maa- ja metsätalousministeriö
Suomen ympäristökeskus
Ympäristöministeriö

LIITE 1

LUETTELO LAUSUNNON ANTAJISTA JA MIELIPITEEN ESITTÄJISTÄ

LAUSUNNON ANTAJAT

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira
Lounais-Suomen aluehallintovirasto
Kosken TI kunta
Liedon kunta / ympäristöterveydenhuolto
Loimaan kaupunki / ympäristösihteeri
Museovirasto
Turvatekniikan keskus
Varsinais-Suomen liitto
Varsinais-Suomen maakuntamuseo
Loimaan kaupungin vesihuoltoliikelaitos

MIELIPITEEN ESITTÄJÄT

LIITE 2**MAKSUN MÄÄRÄYTYMINEN JA MAKSUA KOSKEVA MUUTOKSENHAKU**

Maksu määräytyy valtioneuvoston asetuksessa (1097/2009) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen maksullisista suoritteista maksutaulukon mukaisesti. Maksuvelvollinen, joka katsoo, että julkisoikeudellisesta suoritteesta määrätyn maksun määrittämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia oikaisua maksun määränneeltä viranomaiselta kuuden kuukauden kuluessa maksun määrittämisestä.